

**กลยุทธ์การบริหารการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าสงวนแห่งชาติ
หินหนามหน่อในบริบทมรดกโลกทางธรรมชาติ**
**The Strategy Development Administration Ecotourism Strategic Plan of
National Hinnamno in Context of World Natural Heritage**

สีสมพร สุดทิจัก¹

Sisomphon Sudthijek

Received

Reviewed

Revised

Accepted

06/10/2018

30/10/2018

10/03/2019

19/03/2019

บทคัดย่อ

การนำเสนอในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปรากฏการณ์ในสภาพปัจจุบันที่เป็นอยู่เขตป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อทั้งด้านสภาพธรรมชาติหรือนิเวศวิทยาของป่าหินหนามหน่อ ด้านสังคมวัฒนธรรมของผู้คนที่อยู่กับธรรมชาติหินหนามหน่อหรือนิเวศวัฒนธรรมของประชาชนในหินหนามหน่อ และการท่องเที่ยวที่ปรากฏอยู่ป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อในปัจจุบัน เพื่อนำผลที่ได้ไปพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตป่าสงวนแห่งชาติให้มากยิ่งขึ้นที่ส่งผลให้เกิดความสมดุลแก่ธรรมชาติและระบบนิเวศในที่สุด อีกทั้งการบริหารจัดการป่าสงวนแห่งชาติอย่างมีประสิทธิภาพและให้เกิดความยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากหลายฝ่ายเข้ามาส่งเสริมให้ความรู้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในป่าสงวนแห่งชาติให้มีความตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคมปลูกจิตสำนึกในการร่วมแก้ไขปัญหการท่องเที่ยวในป่าสงวนแห่งชาติ หินหนามหน่อ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวสืบต่อกันไป

คำสำคัญ : กลยุทธ์การบริหารการพัฒนา, แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ,
ป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ, มรดกโลกทางธรรมชาติ

Abstract

The objective of this presentation is to study the current state of Hin Nam No National Protected Area (HNN-NPA). Aspects regarding the environmental and ecological conditions of HNN NPA, the socio-economic and cultural aspects of local communities and how these local communities are connected to and living from natural resources, are within the scope of the study. Currently, it is attempted to engage local communities in ecotourism around HNN NPA. The ecotourism is expected to generate income for local communities, support rural development and contribute

¹ นักศึกษา ปร.ด. (การบริหารการพัฒนา) คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Ph.D. Student (Development Management), Faculty of Management Science, Sakon Nakhon Rajabhat University : Email : sisomphone_67@yahoo.com

to the conservation of HNN NPA. In order to achieve sustainability in terms of rural development and conservation an effective management of Hin Nam No National Protected Area requires the active participation of many stakeholders (Co-Management approach). Especially, the involvement of local communities living in and around the park into management is key for solving present challenges in a participatory way. Thus, the development will ensure long-term benefits for the communities themselves and for the conservation of Hin Nam No National Protected Area in Lao People's Democratic

Keywords : Strategy Development administration, Ecotourism Strategy Plan, National Hinnamno, Context of world natural heritage

บทนำ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจสังคม ปี พ.ศ. 2559-2563 จากการประชุมครั้งที่ 7 ของพรรคและรัฐได้มีการมอบหมายภารกิจของแต่ละกระทรวงให้นำแผนยุทธศาสตร์ต่างๆ ของประเทศที่ได้มอบหมายลงไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย และในส่วนของแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวป่าสงวนแห่งชาติ หินหนามหน่อ มีการบริหารจัดการแบบการคุ้มครองร่วมในเขตป่าสงวนแห่งชาติ หินหนามหน่อ ได้แก่ การปกป้องรักษาความหลากหลายทางภูมิประเทศ ชีวนานาพันธุ์ คุณค่าทางด้านธรรมชาติ โดยเฉพาะป่าไม้ พืชพันธุ์นานาชนิด สัตว์ป่า การศึกษาค้นคว้าทางด้านวิทยาศาสตร์ วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว การรับประกันการนำใช้ทรัพยากรป่าไม้แบบยั่งยืนของชาวบ้านและผู้ที่เกี่ยวข้องในระดับชั้นเมือง ชนกลุ่มบ้าน ชนบ้านและกลุ่มบริการ การท่องเที่ยวขึ้นบ้านและยังมีภาคเอกชนมาเป็นตัวแทนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน การลงทุนโดยการสัมปทานในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่มบ้านบริหารจัดการท่องเที่ยวขึ้นบ้านมีศักยภาพในด้านการบริการนักท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพและรับผิดชอบต่อส่วนรวมกันอย่างยุติธรรม โปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ คณะกรรมการที่เข้าร่วมมีการรายงานประเมินผลทุกๆ 5 ปี เพื่อศึกษาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในป่าสงวนแห่งชาติ หินหนามหน่อต่อไปในอนาคต (Social Economic Development Strategy ปี พ.ศ. 2559-2563 : 5)

ป่าสงวนแห่งชาติ หินหนามหน่อ ตั้งอยู่ภาคกลางของประเทศไทยห่างจากนครหลวงเวียงจันทน์ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ประมาณ 450 กิโลเมตรอยู่ในเขตพื้นที่ของเมืองบัวละพาออกจากตัวเมืองท่าแขกไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ประมาณ 170 กิโลเมตร ป่าสงวนแห่งชาติ หินหนามหน่อมีเนื้อที่ทั้งหมด 88,500 เฮกตาร์ (แผนคุ้มครองร่วม 2559-2568) ทิศตะวันออกเฉียงติดกับอุทยานแห่งชาติฟองยา-แกบ้ง ประเทศเวียดนาม สองพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ชายแดนติดต่อกันและเป็นเขตภูหินปูนแห่งหนึ่งที่มีขนาดใหญ่ อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทัศนียภาพ ทางธรรมชาติที่งดงามและมีความหลากหลายทางด้านชีวนานาพันธุ์ มีภูสัณฐานที่งดงามกับการต่อตัวของผาหินปูน สร้างให้เกิดมีถ้ำอยู่หลายแห่งซึ่งมีคุณค่าในการอนุรักษ์ รักษาไว้ ในปัจจุบันรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกำลังเตรียมความพร้อมในการเสนอเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ หินหนามหน่อที่มีถ้ำเข้บั้งไฟเข่าองค์การยูเนสโก เพื่อเสนอเข้าเป็นมรดกโลก รอบๆ เขตป่าสงวนแห่งชาติ หินหนามหน่อมีประชาชนอาศัยอยู่ประมาณกว่า 8000 คนอาศัยอยู่ในเขตดังกล่าว จำนวน 19 บ้าน ประชาชนส่วนใหญ่เป็นชนชาวเผ่ากลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ตามธรรมชาติทั้งภายในและภายนอกเขตป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ ในแต่ละบ้านมีการกำหนดเขตพื้นที่คุ้มครองร่วมกันในการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ หินหนามหน่อ โดยการชาวบ้าน

สามารถเข้าไปเก็บของป่า ของดงเฉพาะบริเวณพื้นที่ที่ถูกกำหนดไว้ตามแผนคุ้มครองที่มีการจัดสรรไว้เท่านั้น (Ministry of Natural Resources and Environment. 2011 : 8)

ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตป่าสงวนแห่งชาติ หินหนามหน่อ มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในระยะ 3 ปีที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวภายในประเทศ และมีชาวต่างประเทศเพียงร้อยละ 15 เท่านั้น เพื่อเข้ามาเยี่ยมชมชมธรรมชาติแบบดั้งเดิมของป่าสงวนแห่งชาติ หินหนามหน่อ ผู้ที่มาเที่ยวชมสามารถเดินทางตามเส้นทางที่ได้กำหนดไว้ เช่น การเดินสำรวจถ้ำ การท่องเที่ยวในรูปแบบปั่นจักรยาน และการท่องเที่ยวในรูปแบบขับซิ่งรถมอเตอร์ไซด์ การพักอาศัยร่วมกับชุมชนท้องถิ่น การเรียนรู้วิถีชีวิต การเป็นอยู่ของประชาชนที่ดำรงชีวิตที่อาศัยอยู่กับป่าโดยตรง ส่วนกลุ่มที่ให้บริการนักท่องเที่ยวในเขตป่าสงวนแห่งชาติ หินหนามหน่อ มีจำนวน 4 บ้าน ได้แก่ บ้านหนองปิง บ้านหนองบัว บ้านหนองแสง และบ้านทุ่งข่า กลุ่มบ้านที่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่คือ บ้านหนองปิงที่มีรูปแบบการให้บริการนักท่องเที่ยวถ้ำเซบั้งไฟ สามารถเข้าชมได้สองฤดูเท่านั้น ยกเว้นฤดูฝนเพราะว่ามีน้ำป่าในฤดูดังกล่าว สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นในระยะ 3 ปีที่ผ่านมาในปี พ.ศ. 2556-2558 ด้วยจำนวนของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ความต้องการท่องเที่ยว เช่น การเดินป่า ชมธรรมชาติและเส้นทางประวัติศาสตร์สมัยสงครามระหว่างเวียดนามเหนือกับสหรัฐอเมริกาในปี พ.ศ. 2513-2517 มีการทิ้งระเบิดเป็นจำนวนมาก ซึ่งยังปรากฏหลักฐานหลุมระเบิดเป็นจำนวนมาก และยังมีถ้าผู้ลี้ภัยในสมัยสงครามดังกล่าวอีกด้วยในเขตบ้านหนองบัว และระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนเมษายนของทุกปี เส้นทางคมนาคมเข้าถึงเมืองบัวละพายังไม่สะดวกสบายและยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการรองรับนักท่องเที่ยว เช่น บ้านพัก อาหาร รถโดยสาร โกดังนำเที่ยว และผู้ให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอกับความต้องการ ดังนั้นพรรคและรัฐของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้มอบหมายให้แขวงคำม่วน ดำเนินการหาแหล่งทุนมาสนับสนุนเพื่อพัฒนาเส้นทางหมายเลขที่ 21 เป็นระยะทาง 39 กิโลเมตร คาดหมายว่าเส้นทางดังกล่าวจะสร้างในช่วงระหว่าง ปี พ.ศ. 2560-2562 รวมทั้งมีการเชื่อมเส้นทางผ่านเมืองมหาไซ ป่าหนามเข้าสู่เมืองบัวละพาเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาเยี่ยมชมเยือนได้ทุกฤดูกาล ซึ่งนโยบายของเมืองบัวละพาได้มีจัดสัมปทานรถโดยสารประจำทางให้เข้ามาให้บริการนักท่องเที่ยวเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในเขตป่าสงวนแห่งชาติ หินหนามหน่อ (Ministry of Natural Resources and Environment. 2011 : 27)

พรรคและรัฐของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้เล็งเห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากเขตป่าสงวนแห่งชาติ หินหนามหน่อ จึงได้มอบหมายให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประจำแขวงคำม่วนดำเนินการบริหารจัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและให้บรรลุเป้าหมายในการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตป่าสงวนแห่งชาติ หินหนามหน่อในปี พ.ศ. 2568 โดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมบริหารจัดการตั้งแต่ระดับขั้นศูนย์กลาง ระดับขั้นแขวง และระดับท้องถิ่น เข้ามาร่วมกันบริหารจัดการท่องเที่ยวทุกขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การดำเนินการ การจัดสรรกองทุน การอนุรักษ์ชีวนาพันธุ์ การรักษาวัฒนธรรมของชุมชน การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และมีกองประชุมทบทวนผลการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Ministry of Natural Resources and Environment. 2011 : 1) ในส่วนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สอดคล้องกับ Thai Encyclopedia for Youth (2011) ได้ให้หลักการสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ จะต้องมีการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้คงสภาพเดิมไว้ให้มากที่สุดไม่ถูกทำลาย เป็นการกระตุ้นจิตสำนึกของคนในท้องถิ่นให้พยายามดูแลรักษาและปกป้องทรัพยากรการท่องเที่ยวเหล่านั้น โดยไม่กระทำการใดๆ ที่เป็นผลเสียต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวเพียงเพื่อหวังผลประโยชน์ส่วนตน และเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวเพื่อตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวที่ตนเดินทางเข้าไปเยือนและให้ความร่วมมือแก่ชุมชนในท้องถิ่นในการ

อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอันเป็นมรดกตกทอดของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ ให้คงสภาพที่ติดต่อกันนาน ๆ ป่าสงวนแห่งชาติ หินหนามหน่อ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มุ่งเน้นให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนมากขึ้นและถือได้ว่าทรัพยากรธรรมชาติเป็นของทุกคน ในส่วนภาคสนามมี 6 หน่วย ภาระหน้าที่ในการแจ้งข้อมูลการเคลื่อนไหวประจำวันในเขตป่า ศึกษาค้นคว้า การลาดตระเวนประจำบ้าน และการปลูกจิตสำนึกให้กับประชาชนในการปกป้อง รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาไปสู่เขตพื้นที่การท่องเที่ยว การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่วนใหญ่ต้องได้คำนึงถึงนโยบายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่จะเกิดขึ้นรอบๆ บริเวณเขตป่าสงวนแห่งชาติหน่วยงานต่างๆ ที่จะต้องเข้ามามีส่วนในครั้งนี้อยู่ประกอบด้วย การจัดการของภาครัฐ ชาวบ้าน เอกชนสามารถอำนวยความสะดวกทั้งทางตรงและทางอ้อมให้แก่ชุมชนในท้องถิ่นให้ประสบความสำเร็จมีความยั่งยืนและเกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นและสังคมโดยรวมการประสานงานระหว่างภาครัฐบาล ภาคเอกชนและทุกภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องช่วยกันกำกับ ดูแลบำรุงรักษาและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเต็มที่ (Ministry of Natural Resources and Environment. 2011 : 11)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปรากฏการณ์ในสภาพปัจจุบันที่เป็นอยู่เขตป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ ทั้งด้านสภาพธรรมชาติหรือนิเวศวิทยาของป่าหินหนามหน่อ ด้านสังคมวัฒนธรรมของผู้คนที่อยู่กับธรรมชาติหินหนามหน่อหรือนิเวศวัฒนธรรมของประชาชนในหินหนามหน่อ และการท่องเที่ยวที่ปรากฏอยู่ป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อในปัจจุบัน ซึ่งรายละเอียดการนำเสนอบทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของศึกษาเรื่องกลยุทธ์การบริหารการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อในบริบทมรดกโลกทางธรรมชาติ เพื่อนำผลที่ได้ไปพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตป่าสงวนแห่งชาติให้มากยิ่งขึ้นที่ส่งผลให้เกิดความสมดุลแก่ธรรมชาติและระบบนิเวศในที่สุด อีกทั้งการบริหารจัดการป่าสงวนแห่งชาติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทำให้เกิดความยั่งยืนต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคมปลูกจิตสำนึกในการร่วมแก้ไขปัญหาการท่องเที่ยวในป่าสงวนแห่งชาติให้เกิดคุณค่าร่วมกัน ดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์และนำเสนอกลยุทธ์การบริหารการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อในบริบทมรดกโลกทางธรรมชาติ

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษา เรื่อง กลยุทธ์การบริหารการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อในบริบทมรดกโลกทางธรรมชาติ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของศึกษาเรื่องกลยุทธ์การบริหารการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อในบริบทมรดกโลกทางธรรมชาติ ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพโดยทำการลงพื้นที่ศึกษาบริบททั่วไปในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ ประกอบกับการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องต่างๆ จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำเสนอเชิงพรรณนาความ

ผลการวิจัย

ผลการศึกษา กลยุทธ์การบริหารการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อในบริบทมรดกโลกทางธรรมชาติ พบรายละเอียดดังนี้

1. ปรากฏการณ์ในสภาพปัจจุบันที่เป็นอยู่เขตป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ

1.1. **ด้านสภาพธรรมชาติของป่าหินหนามหน่อ** มีเนื้อที่ 88,500 เฮกตาร์ เป็นส่วนหนึ่งของป่าสงวนทั้งหมดที่มี 24 แห่งทั่วประเทศ และเป็น 1 ใน 3 แห่งของป่าสงวนที่อยู่ในแขวงคำม่วนซึ่งมีเขตเชื่อมต่อกับป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน ป่าสงวนที่ใหญ่ที่สุดในเขตสายพูลวง ที่ล้อมรอบไปด้วยป่าดงดิบ และป่าสงวนแห่งชาติภูหินปูน ป่าสงวนแห่งที่สองของ แขวงคำม่วน ป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อห่างจากตัวเมืองท่าแขกตามเส้นทางเลขที่ 20 ที่เชื่อมต่อกับอุทยานแห่งชาติดงพญา-กะบ่าง ซึ่งเป็นเขตสงวนที่ถูกรับรองให้เป็นมรดกโลกด้านธรรมชาติ ตั้งอยู่ที่แขวงกวางบิน (ภาคกลางของประเทศเวียดนาม) ซึ่งติดกับอุทยานแห่งชาติพองยา-กะบ่าง ทางภาคกลางของประเทศเวียดนาม และเป็นระบบนิเวศภูหินปูนที่ได้ขึ้นชื่อเป็นมรดกโลกด้านธรรมชาติ นอกจากนี้ ป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อยังเชื่อมต่อกับป่าสงวนแห่งชาติภูหินปูน และ

ป่าสงวนแห่งชาตินากาย-น้ำเทิน แขวงคำม่วน ป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อตั้งอยู่ในเขตมรสุมไทย เขตป่าดงดิบสายพูลวง ส่วนมากจะอยู่ในเขตภูหินปูนสลับกับภูดินซึ่งเป็นภูมีลำเนาของสัตว์และพืชบางชนิด ประกอบกับมีป่าดงดิบที่เต็มไปด้วยต้นไม้สูง ผาหินปูนเขตขึ้นกับสภาพอากาศลมมรสุมที่มีปริมาณน้ำฝน ร้อยละ 80 ในฤดูฝน ป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อเป็นที่ยอมรับว่าเป็นแหล่งอนุรักษ์ชีวนานานาพันธุ์ที่สำคัญของโลก เนื่องจากว่าหินหนามหน่อเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ประเภทต่างๆ รวมทั้งมีป่าไม้หลายประเภทอยู่ในเขตนี้ด้วย โดยเฉพาะภายในป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อนี้ยังคงมีสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่คล้ายกับมนุษย์จำนวน 7 ประเภท ในนั้นมี 5 ประเภทที่จัดเป็นชนิดพวกที่ถูกไฟป่าฆ่าและชะนีแก้วขาวเป็นชนิดพันธุ์ที่มีลักษณะคล้ายกับมนุษย์อาศัยในป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ, โคนง หรือ คุง จัดเป็นสัตว์ใกล้จะสูญพันธุ์ของโลกซึ่งก็อาศัยอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อถือเป็นที่หลบภัยของพวกมันด้วย และเป็นสถานที่แห่งเดียวของสัตว์ป่าใกล้สูญพันธุ์ 2 ประเภทที่ยังคงเหลืออยู่ในโลก ส่วนชนิดอื่นๆประกอบด้วย นกกก 4 ประเภท ได้แก่ นกกกคอแดง เป็นสัตว์ที่ถูกไฟป่าคุกคาม นอกจากความหนาแน่นของชนิดพันธุ์และชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นที่อาศัยในผาหินปูนแล้วยังมีชนิดของสัตว์และพืชชนิดต่างๆ ที่อาศัยอยู่ตามผาหินปูนที่ยังไม่ได้รับการเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักในเขตภาคตะวันออกเฉียงใต้ แต่ความจริงแล้วชนิดพันธุ์ดังกล่าวที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อที่ได้นำเสนอข้างต้นแล้วนั้น ยังคงมีเงื่อนไขสำหรับการดำเนินการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เนื่องจากความเป็นจริงแล้วในเขตป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อยังมีชีวนานานาพันธุ์จำนวนมากที่ยังไม่ได้รับการศึกษาค้นคว้า หรือยังไม่ได้รับการเผยแพร่ให้โลกภายนอกได้รับรู้ว่ามีคุณค่าความอุดมสมบูรณ์ทางด้านธรรมชาติ

1.1.1 **พืชพันธุ์** ป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อมีความสำคัญสำหรับการอนุรักษ์ชีวนานานาพันธุ์ของโลก เนื่องจากสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ทั้งเป็นที่อยู่อาศัย เป็นแหล่งธรรมชาติ รวมถึงพันธุ์ป่าไม้ชนิดต่างๆที่มีอยู่เป็นจำนวนมากซึ่งก่อให้เกิดสัตว์ประเภทต่างๆ รวมถึงพันธุ์เฉพาะถิ่นและชนิดพันธุ์ที่อยู่เฉพาะในผาหินปูน ป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อตั้งอยู่ทางภาคกลางของภูหินปูนอินโดจีนกับสายพูลวง ซึ่งตั้งอยู่ตามชายแดนเขตภาคเหนือสายพูลวงที่เต็มไปด้วยความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้และชีวนานานาพันธุ์ในจำนวน 200 แห่งของโลกที่ถือว่าเป็นสถานที่ที่สำคัญที่สุดสำหรับการอนุรักษ์ชีวนานานาพันธุ์ของโลก โดยเฉพาะในเขตภาคกลางของภูหินปูนอินโดจีนที่ระบุไว้ว่าเป็นสถานที่บริสุทธิ์ทางธรรมชาติและมีความสำคัญของโลกในการอนุรักษ์ชนิดพันธุ์ที่คล้ายคลึงกันมนุษย์และชนิดพันธุ์ที่อาศัยอยู่ตามภูหินปูน และภายในป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อระบุไว้ว่ามีถิ่นที่อยู่อาศัยทั้งหมด 11 ประเภท

ประกอบด้วยถิ่นที่อยู่อาศัยที่เป็นป่าไม้ 7 ประเภท ถิ่นที่อยู่อาศัยหนองบึง 2 ประเภท ผาหินล้อม (หรือป่าไม้ที่อยู่ตามผาหินปูน) และถิ่นที่อยู่อาศัยที่เป็นถ้ำ

1.1.2 น้ำ แม่น้ำส่วนใหญ่ในเขตหินหนามหน่อเป็นแม่น้ำตามฤดูกาล และถือว่าเป็นลำห้วยที่ไม่มีน้ำไหลในฤดูแล้ง ซึ่งก่อให้เกิดความลำบากให้กับพนักงานและทีมงานลาดตระเวนของหมู่บ้านที่จะเดินทางเข้าไปลาดตระเวนในป่าสงวน ถึงยังป่าสงวนก็ยังมีแหล่งน้ำตลอดทั้งปีในเขตภูเจื่อง (สูงกว่า 1,400 เมตร จากระดับน้ำทะเล) ป่าซอ, กวนกะฮาน, น้ำมะใส และห้วยกะเลาะ และการคุ้มครองคุณภาพน้ำในบรรดาห้วยในเขตภูผาหินปูนจะเป็นปัญหาที่สำคัญของการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่ผาหินปูน ซึ่งการคุ้มครองคุณภาพน้ำจำเป็นต้องได้รับการประเมินการสร้างอ่างเก็บน้ำตอนเหนือของแม่น้ำเซบั้งไฟ ที่ตั้งอยู่เขตนอกป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ นอกจากนั้นแม่น้ำเซบั้งไฟยังเป็นเขตแดนของป่าสงวนทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ แต่ไม่ใช่เขตแดนฮ่างโต่ง แม่น้ำเซบั้งไฟไหลผ่านถ้ำยาวประมาณ 6.4 กิโลเมตรผ่านผาหินปูน ก่อให้เกิดมีแม่น้ำไหลผ่านถ้ำที่กว้างที่สุดในโลก มีขนาดความกว้าง 76 เมตร และสูง 53 เมตร มีจุดที่กว้างที่สุด 200 เมตรและสูงที่สุด 120 เมตร นอกจากขนาดของถ้ำแล้ว ภายในถ้ำยังประดับประดาด้วยหินย้อยที่สวยงาม ประกอบด้วยหินพันขนาดใหญ่, ผาหินย้อย, ไช้มุก, วังน้ำ ซึ่งในนั้นมีวังน้ำยาวประมาณ 61 เมตร ถือว่าเป็นวังน้ำในถ้ำแห่งหนึ่งที่ใหญ่กว่าหุบในโลก

1.1.3 ธรณีวิทยา ความซับซ้อนและความหลากหลายด้านธรณีวิทยานี้ ลักษณะการเกิดและการเปลี่ยนแปลงทางด้านธรณีวิทยาที่เกิดขึ้นในป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ ทำให้เกิดพื้นที่ผาหินปูนกว้างใหญ่ที่สวยงาม และมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่โดดเด่นทางด้านธรรมชาติ ประหัดความเป็นมาทางด้านธรณีวิทยาที่เกี่ยวกับหินที่เกิดขึ้นตามหน้าดินอยู่ในยุคก่อนหินกับผาหินปูนที่ผ่านวิวัฒนาการมาจนถึงปัจจุบัน การกำเนิดของดินในเขตนี้เกิดจากการก่อตัวของภูหินปูนที่กว้างใหญ่มีขนาด 1,100 เมตร ในยุควิวัฒนาการการกำเนิดและเปลี่ยนแปลงภูมิฐานผาหินปูนแสดงให้เห็นในประวัติการเปลี่ยนแปลงภูมิฐานที่สลับซับซ้อน การกำเนิดของภูเขาในประเทศอินโดนีเซียเกิดขึ้นในยุคกลาง (247 ล้านปีก่อน) ซึ่งเป็นภาคส่วนที่มีการบีบตัวของอากาศที่สูงขึ้น และการกัดเซาะที่มีผลกระทบเป็นอย่างมากในทิศตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งก่อให้เกิดมีธาตุคาร์บอนในชั้นบรรยากาศแสดงให้เห็นถึงภาคส่วนของธาตุคาร์บอนที่ได้เกิดขึ้นเป็นเวลานาน ต่อธาตุก๊าซได้ฝังอยู่ใต้พื้นดินหลายชั้นในปลายยุค ยุคจูราสสิก ต้นยุคหินทราย หินครีตารัส จากนั้นมาก็ได้กำเนิดขึ้นอีกครั้งหนึ่งในยุคพาลีโอจีน (ประมาณ 65 ล้านปีก่อน) ซึ่งก่อให้เกิดมีการพังทลายขนาดใหญ่เช่นเดียวกับภูหินปูนที่ได้กลายมาเป็นวิวัฒนาการหินคาสต์ผืนขึ้นขึ้นมาใหม่อีกครั้งหนึ่ง ลักษณะหน้าดินผาหินคาสต์อินโดนีเซียได้พ่นขึ้นมาและกับคืนสู่สภาพเดิมและมีบทบาทสำคัญต่อวิวัฒนาการของผาหินคาสต์ในปัจจุบัน และภูหินปูนจำนวนมากในแขวงคำม่วนซึ่งได้ผ่านวิวัฒนาการกลายมาเป็นหินโรโลกคาสต์เช่นเดียวกัน โดยเป็นหินปูนที่มีหน้าดินและสายน้ำจำนวนหนึ่งหรือไม่มีเลย แสดงให้เห็นจากลักษณะหน้าดินของหินที่เก่าแก่ได้เกิดขึ้น และขยายตัวไปตามลักษณะหน้าดิน อย่างเช่น ถ้ำ ผาหินปูนหินหนามหน่อมีขนาดกว้างใหญ่ เป็นลักษณะกำแพง หน้าผาสูงชันขนาด 500 เมตร อยู่ระหว่างกลางของหน้าผาสูงชันหรือด้านข้างเท่านั้น บางที่ประกอบด้วยสายน้ำที่คั่นในท้องถื่นเรียกว่า “กวน” ภูหินปูนถูกกัดเซาะกลายเป็นยอดแหลมคล้ายกับกลุ่มรูปกรวย พร้อมทั้งเป็นผาหินปูนที่สูงชันมีรอยแตกรวมกัน และมีลักษณะหน้าดินที่สวยงามพร้อมทั้งมีร่องรอยน้ำที่กัดเซาะตามหน้าหิน และยอดผา ทำให้การเข้าถึงมีความลำบาก การก่อตัวใหม่และความบริสุทธิ์ของผาหินปูนทำให้อ่อนหินมีความแข็งแกร่ง การแตกของผาหินปูนและสภาพอากาศทำให้ผาหินปูนมีลักษณะที่แหลมคม และสวยงาม อย่างเช่น ล่องรอยการกัดเซาะจากน้ำจากข้างบนหน้าผาสู่หน้าดิน ทำให้เขตดังกล่าวได้ชื่อว่า “หินหนามหน่อ” (ในภาษาอังกฤษเรียกว่า ก้อนหินที่แหลมคม) ผาหินปูนหินหนามหน่อติดกับเขตผาหินปูนฟองยา-แกบ่าง ประเทศเวียดนาม เป็นพื้นที่ที่มีทัศนียภาพด้านธรรมชาติที่สวยงามแห่งหนึ่ง มีความโดดเด่นเฉพาะของผาหินปูนที่สลับซับซ้อน ก่อให้เกิดความหลากหลายทางชีวนานาพรรณ และธรณีวิทยาที่สำคัญของโลก

1.1.4 ประเภทสัตว์ การสำรวจถิ่นที่อยู่อาศัยทางธรรมชาติตามหน้าดินในป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อบันที่ความีชนิดพันธุ์สัตว์ที่มีกระดูกสันหลัง จำนวน 377 ชนิด ประกอบด้วยสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 55 ชนิด, นก 184 ชนิด, สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ 21 ชนิด และปลา 96 ชนิดในนั้นมี 37 ชนิดที่เป็นสัตว์อนุรักษ์ และอีก 11 ชนิดเป็นชนิดที่ถูกไฟป่าในป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อมีชนิดพันธุ์สัตว์เลี้ยงลูกด้วยน้ำที่คล้ายกับมนุษย์จำนวน 7 ประเภท ในนั้นมี 5 ประเภทที่จัดเป็นชนิดพวกที่ถูกไฟป่าฆ่าและชะนีแก้วขาวเป็นชนิดพันธุ์ที่มีลักษณะคล้ายกับมนุษย์อาศัยในป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ, โคนง หรือ คอง จัดเป็นสัตว์ใกล้สูญพันธุ์ของโลกซึ่งอาศัยอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อถือเป็นถิ่นที่หลบภัยของพวกมันด้วย และเป็นสถานที่แห่งเดียวของสัตว์ป่าใกล้สูญพันธุ์ 2 ประเภทที่ยังคงเหลืออยู่ในโลก ส่วนชนิดอื่นๆประกอบด้วย นกกก 4 ประเภท ได้แก่ นกกกคอกแดง เป็นสัตว์ที่ถูกไฟป่าคุกคาม ส่วนชนิดอื่นๆ ที่ถูกไฟป่าคุกคามประกอบด้วย ลิงเสน, ลิงหมู, เยือง, กวาง, นากน้ำ, ไก่ขาว, ปาผา, และมีนกระจอกผาหินปูนเป็นชนิดที่อาศัยอยู่ตามผาหินปูนทางภาคกลางของอินโดจีน ซึ่งเป็นที่รู้จักทั่วไปในเขตป่าสงวนการสำรวจผ่านมาทำให้เห็นถึงความสำคัญของพันธุ์สัตว์ป่าหลายชนิด (Walston and Vinton. 1999; Timmins and Kounboline. 1996; Meijboom and Lanh. 2002; Duckworth et al.. 1999) ป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ ในเขตภูหลวงเป็นที่ยอมรับว่าเป็นเขตชีวนานานาพันธุ์ของโลก ซึ่งนับเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยทางธรรมชาติของสัตว์ชนิดต่างๆ โดยเฉพาะเขตที่สูงที่พบเห็นในสองทศวรรษที่ผ่านมา และก็ยังมีการค้นพบสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดใหญ่บางชนิดตามเขตสายภูหลวง ประกอบด้วย สัตว์ป่าที่หายาก และเป็นชนิดที่มีเฉพาะถิ่นที่ใกล้สูญพันธุ์ พานเขาใหญ่ (large-antlered muntjac) เป็นสัตว์ป่าใกล้สูญพันธุ์, กระจ่างลายเสือ (striped rabbit) สัตว์ป่าเหล่านี้มีให้เห็นในเขตป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ แต่ว่ายังไม่ได้มีการรับรองว่าสัตว์เหล่านี้ยังอาศัยอยู่ในป่าสงวน (Coudrat. 2015) เมื่อไม่นานมานี้ ได้มีการค้นพบกระรอกชนิดพันธุ์ใหม่ ซึ่งเป็นสัตว์ประเภทกันแทะ คาดว่าสัตว์ชนิดนี้ได้สูญพันธุ์ไปแล้วเมื่อ 11 ล้านปีก่อน (Jenkins et al.. 2005) และค้นพบนก (Woxvold et al. 2009) และตุ๊กแก (Luu et al. 2014) ในเขตภูหินปูน แขวงคำม่วน ครั้งแรกของการกำเนิดชนิดพันธุ์เหล่านี้ในป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อคาดว่าจะมีความเป็นไปได้สูงที่จะค้นพบชนิดสัตว์ป่าเหล่านี้เพิ่มอีกในป่าสงวน สิ่งสำคัญคือการที่ยังมีโคนงอาศัยอยู่ในป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อและมีชนิดที่มีลักษณะเฉพาะ สภาพการจำแนกประเภทสัตว์และการกระจายของสัตว์ที่เลี้ยงลูกด้วยนมที่คล้ายกับมนุษย์ได้สร้างความสนใจทางด้านวิทยาศาสตร์

1.2. ด้านสังคมวัฒนธรรมของผู้คนที่อยู่กับธรรมชาติหินหนามหน่อ ในป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อมี 19 หมู่บ้านที่ได้รับความรับผิดชอบคุ้มครองป่าสงวนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มหมู่บ้านคือ กลุ่มบ้านดู่ กลุ่มบ้านชะยุ กลุ่มบ้านหนองปิง และกลุ่มบ้านหนองม้า ในปี 2011 มีประชากรทั้งหมดจำนวน 7,624 คน เท่ากับ 1,493 หลังคาเรือน ในปี 2014 มีประชากรจำนวน 8,099 คน เท่ากับ 1,570 หลังคาเรือน (19 หมู่บ้าน) คิดเป็นร้อยละ 25.6 ของจำนวนประชากรทั้งหมด เมืองบัวละพาที่อาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ (31,676 คน ในปี 2014) และในระหว่างปี 2011-2014 อัตราการเจริญเติบโตของจำนวนประชากรประจำปีอยู่ที่ 2.1% ภายในระยะเวลา 3 ปี การขยายตัวของจำนวนประชากรเพศหญิงเติบโต ร้อยละ 2.3 ต่อปี ซึ่งข้อมูลนี้อาจแสดงให้เห็นถึงจำนวนประชากรเพศชายภายใน 19 หมู่บ้านเป็นกลุ่มหมู่บ้าน ชนเผ่าที่แตกต่างกัน เช่น ชนเผ่าผู้ไท, ตรี, มะกอก, กะเลิง, โย้ย, ง่วน และสะลาง เฉลี่ยหลังคาเรือนต่อจำนวนประชากรอยู่ที่ 5.2 คน/1 หลัง ร้อยละ 51 ซึ่งอาจจะมีการโยกย้ายระหว่างบ้านกับบ้านตัวอย่าง ประชาชนที่อยู่บ้านหนองปิงโยกย้ายไปอยู่บ้านหญ้าแหวด และบ้านทับลาว จากบ้านละโຍ้ไปบ้านหนองม้า จากบ้านท่งซำ บ้านดู่ไปอยู่จุดสมลั้งถึง และการย้ายจากบ้านมาแหว่ และกวนชะโยมแก้ว รวมเข้ากันมาเป็นมาชะโยมในปัจจุบัน ประกอบด้วย

1.2.1 กลุ่มไท-ลาว : ชนเผ่าผู้ไท โย้ยและกะเลิง ชนเผ่าเหล่านี้ ร้อยละ 40 จำนวนประชากรทั้งหมดของเมืองบัวละพา (ผู้ไท ร้อยละ 25 กะเลิง 11% และโย้ย ร้อยละ 2) ชนเผ่าเหล่านี้

ใช้มีภาษาพูดที่คล้ายคลึงกับภาษาลาว ซึ่งชีวิตการเป็นอยู่ของพวกเขาอาศัยการผลิตเข้าตามเขตรองและ มีดินที่เหมาะสมสำหรับการทำงานเกษตรกรรมและเป็นชนเผ่าที่ฐานะดี ส่วนใหญ่พวกเขานับถือศาสนาและมีการความสัมพันธ์ทางการเมืองเป็นอย่างดีและมีความสนใจทางด้านการเมือง, การปกครอง

1.2.2 ชนเผ่ามอญ-ขแม, ชนเผ่ามะกอง ตรี ชนเผ่าเหล่านี้รวมแล้ว ร้อยละ 48 จำนวนประชากรทั้งหมดของเมืองบัวละพา (ชนเผ่าตรี ร้อยละ 31และชนเผ่ามะกอง ร้อยละ 16) ชนเผ่าเหล่านี้เรียกพวกตัวเองว่าบรูและพวกเขาใช้สำเนียงของภาษาบรูในการสื่อสารซึ่งกันและกัน แต่ก่อนการดำรงชีวิตของพวกเขาอาศัยการปลูกข้าวตามเนินเขา ตามภู ด้วยการถางป่าทำไร่แบบเลื่อนลอย ในปัจจุบันพวกเขาพยายามปรับตัวเข้ากับการทำเกษตรกรรมด้วยการทำนาในเขตที่สามารถทำการผลิตได้ในเขตภูที่พวกเขาดำรงชีวิตอยู่ และพวกเขาเป็นชนที่มีฐานะยากจนและนับถือผี และไม่สนใจทางด้านการเมือง การปกครอง

1.2.3 ชนเผ่าผสม-จ๋อน, สะลาและอื่นๆ กลุ่มชนเผ่าเหล่านี้รวมแล้วร้อยละ 12 ของจำนวนประชากรทั้งหมดในเมืองบัวละพา (ชนเผ่าผสม 8%, ชนเผ่าจ๋อน 3%, ชนเผ่าสะลา 1%) กลุ่มชนเผ่าผสมนี้เกิดขึ้นจากการแต่งงานกับชนเผ่าที่แตกต่างกัน ซึ่งปกติพวกเขาใช้ภาษาลาวในการดำรงชีวิตประจำวันคล้ายคลึงกับกลุ่มชนเผ่าไท-ลาว และชีวิตการเป็นอยู่พวกเขาสูงกว่ามาตรฐานทุกอย่างตามที่รัฐบาลได้กำหนดไว้ และชาววังนใช้สำเนียงภาษาเวียดนาม ซึ่งพวกเขาเป็นลูกหลานมาจากผู้อพยพจากประเทศเวียดนามที่เข้ามาดำรงชีวิตในประเทศลาว เมื่อ 50 ปีก่อน สำหรับการดำรงชีวิตพวกเขาอาศัยการทำข้าวนาปี และการทำธุรกิจหลายประเภท ตัวอย่าง บริการเรือและรถเมล์ ซึ่งพวกเขาเป็นกลุ่มชนเผ่าที่มีความสัมพันธ์ทางการเมืองและมีฐานะดี

1.3. แหล่งท่องเที่ยวป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ

3.1 น้ำแม่ น้ำส่วนใหญ่ในเขตหินหนามหน่อเป็นแม่ น้ำตามฤดูกาล และถือว่าเป็นลำห้วยที่ไม่มีน้ำไหลในฤดูแล้ง ซึ่งก่อให้เกิดความลำบากให้กับพนักงานและทีมงานลาดตระเวนของหมู่บ้านที่จะเดินทางเข้าไปลาดตระเวนในป่าสงวน ถึงยังป่าสงวนก็ยังมีแหล่งน้ำตลอดทั้งปีในเขตภูเจือง (สูงกว่า 1,400 เมตร จากระดับน้ำทะเล) ป่าซอง, กวนกะฮาน, น้ำมะใส และห้วยกะเลาะ และการคุ้มครองคุณภาพน้ำในบรรดาห้วยในเขตภูผาหินปูนจะเป็นปัญหาที่สำคัญของการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ในเขตพื้นที่ผาหินปูน ซึ่งการคุ้มครองคุณภาพน้ำจำเป็นต้องได้รับการประเมินการสร้างอ่างเก็บน้ำตอนเหนือของแม่น้ำเซบั้งไฟ ที่ตั้งอยู่เขตนอกป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ นอกจากนั้นแม่น้ำเซบั้งไฟยังเป็นเขตแดนของป่าสงวนทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ แต่ไม่ใช่เขตแดนอย่างโต่งแม่น้ำเซบั้งไฟไหลผ่านถ้ำยาวประมาณ 6.4 กิโลเมตรผ่านผาหินปูน ก่อให้เกิดมีแม่น้ำไหลผ่านถ้ำที่กว้างที่สุดในโลก มีขนาดความกว้าง 76 เมตร และสูง 53 เมตร มีจุดที่กว้างที่สุด 200 เมตรและสูงที่สุด 120 เมตร นอกจากขนาดของถ้ำแล้ว ภายในถ้ำยังประดับประดาด้วยหินย้อยที่สวยงาม ประกอบด้วยหินพันขนาดใหญ่, ผาหินย้อย, ไข่มุก, วังน้ำ ซึ่งในนั้นมีวังน้ำยาวประมาณ 61 เมตร ถือว่าเป็นวังน้ำในถ้ำแห่งหนึ่งที่ใหญ่กว่าหุบในโลกล

1.3.2 ธรณีวิทยาและดินความซับซ้อนและความหลากหลายด้านธรณีวิทยา ลักษณะการเกิดและการเปลี่ยนแปลงทางด้านธรณีวิทยาที่เกิดขึ้นในป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อ ทำให้เกิดพื้นที่ผาหินปูนกว้างใหญ่ที่สวยงาม และมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่โดดเด่นทางด้านธรรมชาติ ประหวัดความเป็นมาทางด้านธรณีวิทยาที่เกี่ยวกับหินที่เกิดขึ้นตามหน้าดินอยู่ในยุคก่อนหินกับผาหินปูนที่ผ่านวิวัฒนาการมาจนถึงปัจจุบัน การกำเนิดของดินในเขตนี้เกิดจากการก่อตัวขึ้นของภูหินปูนที่กว้างใหญ่มีขนาด 1,100 เมตร และภูหินปูนจำนวนมากในแขวงคำม่วนซึ่งได้ผ่านวิวัฒนาการกลายมาเป็นหินโอโลคาสต์เช่นเดียวกัน โดยเป็นหินปูนที่มีหน้าดินและสายน้ำจำนวนหนึ่งหรือไม่มีเลย แสดงให้เห็นจากลักษณะหน้าดินของหินที่เก่าแก่ได้เกิดขึ้น และขยายตัวไปตามลักษณะหน้าดิน อย่างเช่น ถ้ำ ผาหินปูนหินหนามหน่อมีขนาดกว้างใหญ่ เป็นลักษณะกำแพง หน้าผาสูงชันขนาด 500 เมตร อยู่ระหว่างกลางของหน้าน้ำสูงชันหรือด้านข้างเท่านั้น บางที่ประกอบด้วยสายน้ำที่คนในท้องถิ่นเรียกว่า “กวน” ภูหินปูน

ถูกกัดเซาะกายเป็นยอดแหลมคล้ายกับกลุ่มรูปกรวย พร้อมทั้งเป็นผาหินปูนที่สูงชันมีรอยแตกรวมกัน และมีลักษณะหน้าที่ดินที่สวยงามพร้อมทั้งมีร่องรอยน้ำที่กัดเซาะตามหน้าหิน และยอดผา ทำให้การเข้าถึงมีความลำบาก การก่อตัวใหม่และความบริสุทธิ์ของผาหินปูนทำให้ก้อนหินมีความแข็งแกร่ง การแตกของผาหินปูนและสภาพอากาศทำให้ผาหินปูนมีลักษณะที่แหลมคม และสวยงาม อย่างเช่น ล่องรอยการกัดเซาะจากน้ำจากข้างบนหน้าผาสู่หน้าดิน ทำให้เขตดังกล่าวได้ชื่อว่า “หินหนามหน่อ” (ในภาษาอังกฤษเรียกว่า ก้อนหินที่แหลมคม) ผาหินปูนหินหนามหน่อติดกับเขตผาหินปูนฟองยา-แกบ่าง ประเทศเวียดนาม เป็นพื้นที่ที่มีทิวทัศน์ทางด้านธรรมชาติที่สวยงามแห่งหนึ่ง มีความโดดเด่นเฉพาะของผาหินปูนที่สลับซับซ้อน ก่อให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพและธรณีวิทยาที่สำคัญของโลก ป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อแตกต่างจากป่าสงวนแห่งอื่นๆ เนื่องจากพื้นที่ภูหินปูน มีความลำบากและอุปสรรคในการเข้าถึงทั้งของชาวบ้าน เจ้าหน้าที่ลาดตระเวน และการศึกษาค้นคว้า ผาหินปูนหินหนามหน่อไม่ใช่แค่จะมีแค่ผาหินล้อมรอบเท่านั้นแต่ยังคงปกคลุมไปด้วยป่าไม้ที่ซึ่งตรงกลางของผาหินลักษณะผามีหินล้อมอยู่ด้านบนของผาหิน และมีต้นไม้ใหญ่อย่างน้อยจำนวนหนึ่งที่สามารถมองเห็นได้อยู่ตามภูเขาสูงซึ่งเป็นที่ที่มีหินหม้อยที่มีอาณาเขตติดกับภูเขา เป็นเขตที่มีต้นไม้ใหญ่ที่มีความสูงถึง 25 เมตร (สูงสุด 45 เมตร) จุดกำเนิดของผาหินมีการเชื่อมต่อเข้าหากันของผาหินที่มีระดับความหนา, ขนาด และความสูงที่แตกต่างกัน โดยทั่วไปแล้วในเขตพื้นที่หินหนามหน่อจะปกคลุมไปด้วยป่าไม้ ยกเว้นหน้าผาหินและเขตหินคาดส์ 10x10 กิโลเมตรทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของป่าสงวน

2. หลักการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยเฉพาะทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีอยู่อย่างจำกัดได้ส่งผลให้เกิดการแย่งชิงทรัพยากรการท่องเที่ยวและนำไปสู่การเผชิญหน้าระหว่างฝ่ายต่าง ๆ เช่น ชาวบ้านกับชาวบ้าน ชาวบ้านกับรัฐ ชาวบ้านกับนายทุน รัฐกับนายทุน นักอนุรักษ์กับนักพัฒนา นายทุนกับนักอนุรักษ์ และรัฐกับนักอนุรักษ์ เป็นต้นแต่ละฝ่ายต่างพยายามที่จะผลักดันต่อสู้เพื่อให้มีทางออกในระดับนโยบาย และมีกฎหมายที่เหมาะสมสอดคล้อง รองรับความต้องการแต่ละฝ่ายทั้งภาครัฐ นายทุนที่ต้องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ประชาชนและนักท่องเที่ยว เป้าหมายจึงมุ่งเน้นไปที่การใช้ทรัพยากร

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสมที่สุด ยาวนานที่สุด และสามารถรักษาหรืออนุรักษ์ทรัพยากรดังกล่าวให้คงสภาพให้ได้มากที่สุด ขณะเดียวกันก็สามารถตอบรับกับกระแสในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ 2 กระแส (Sukhothai Thammathirat Open University. 2002 : 21-22) คือ กระแสที่ 1 คือ ความต้องการให้มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมีขอบข่ายกว้างขวางไปทั่วโลก ทั้งการอนุรักษ์ ป้องกัน และแก้ไขวิกฤตการณ์ในระดับท้องถิ่นและระดับโลก โดยเฉพาะการอนุรักษ์ระบบนิเวศเพื่อให้คงไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพ เนื่องจากกลุ่มนักท่องเที่ยวจากประเทศในซีกโลกตะวันตกที่สนกับคุณภาพ และการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเหมาะสมมากขึ้น และกระแสที่ 2 คือ ความต้องการพัฒนาคน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น อันจะเป็นหลักประกันที่จะทำให้

การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นไปอย่างมีทิศทาง ถูกต้อง และเหมาะสม ตลอดจนมีการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมกระแสดังกล่าวนี้ไปสู่หลักการในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบยั่งยืนคือ เป็นการจัดการที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยวในท้องถิ่น ขณะเดียวกันก็สามารถปกป้อง และรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวเหล่านั้นไว้ได้โดยสรุปแล้ว หลักการในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ก็คือ การจัดการทรัพยากรเชิงระบบเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม พร้อมไปกับการรักษาสุนทรีย์ภาพ เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และกระบวนการทางนิเวศวิทยานั้นเอง โดยเป้าหมายสูงสุดของการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศก็คือ ความยั่งยืนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อบริการ

ให้แก่นักท่องเที่ยวเดินทางสะดวกได้ ความรู้และประสบการณ์ใหม่ โดยที่แหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้นจะต้องมีคุณภาพมีมาตรฐานในระดับสากล เพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เน้นผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบ

ดังนั้นการจัดการแหล่งท่องเที่ยวต้องดำเนินการ วางแผนพัฒนาจัดทำแผนงานและแผนปฏิบัติ เพื่อการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ (Wimon Jirotpphan, Prachid Sakunphat and Udom Cherykeewong. 2005 : 86-95)

1) การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ต้องมีการวางแผนปรับปรุงพัฒนาภาวะเบียบระหว่างผู้ประกอบการ ภาครัฐบาล องค์กรพัฒนาเอกชนกับประชาชนท้องถิ่น องค์กรประกอบธุรกิจ การท่องเที่ยวจะต้องเปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมดำเนินการอย่างเสมอภาคกัน

2) การให้การศึกษาเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ศึกษาต่อประชาชนในท้องถิ่นทุกระดับให้มีการเรียนรู้เพิ่มพูนประสบการณ์ รู้วิธีการบริการ การฝึกอบรมดูงานให้เกิด ความรู้ใหม่ ๆ ทันเหตุการณ์เสมอ

3) การกำจัดของเสียจะต้องมีระบบการกำจัดน้ำที่มีประสิทธิภาพ การบำบัดน้ำเสียก่อนทิ้งตามธรรมชาติ การกำจัดขยะและปฏิภูลือหลักใช้แล้วใช้ซ้ำและเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์อีก (Biogas)

4) การศึกษาวิเคราะห์ความอ่อนไหวของระบบนิเวศ ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม และแหล่งโบราณคดีโบราณสถานต่าง ๆ แม้เป็นเพียงเนินดินร้างย่อมสะท้อนอดีตกาลที่ทรงคุณค่าซึ่งสามารถศึกษาค้นคว้าถึงลักษณะการตั้งถิ่นฐานชุมชนโบราณได้

5) ในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ควรสร้างห้องสุขาบริการตามระยะทางเดินห่างกันอย่างน้อย 3 กิโลเมตรต่อหนึ่งห้อง ห้องสุขาต้องสะอาด คิดค่าบริการเพื่อเป็นค่าจ้างการจัดจ้างแรงงานดูแลรักษา

6) การเดินทางเข้าชมสะดวก ทางเดินในแหล่งธรรมชาติที่เปราะบางควรทำทางเดิน (Board Walk) คำนึงถึงความปลอดภัยมีระบบการสื่อความหมายที่ดี รวมถึงการติดต่อสื่อสารระหว่างนักท่องเที่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อมีเหตุฉุกเฉิน ป้ายชี้ทาง ป้ายสื่อความหมายควรออกแบบใช้ได้ทนทาน

7) การรักษาสภาพของแหล่งท่องเที่ยวรักษาไว้ให้มีสภาพดั้งเดิมมากที่สุดและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี (สะอาด) มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

8) การตรวจสอบผลกระทบการประเมินศักยภาพในแหล่งท่องเที่ยวจะต้องกำหนดสถานภาพให้เหมาะสม โดยหารายละเอียด รวบรวมข้อมูลสภาพแวดล้อมในที่แห่งนั้นว่าควรอยู่ในระดับไหนหาความสมดุลระหว่างความสามารถรองรับของพื้นที่กับความต้องการของนักท่องเที่ยวและการยอมรับของชุมชนท้องถิ่นต่อการพัฒนา รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลจะต้องมีความสัมพันธ์กัน เป้าหมายของการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวต้องสอดคล้องจากฝ่ายบริหารทุกระดับ การจัดการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงการลงทุนต้นทุนของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมด้วย

9) การจัดการบริการ ควรคำนึงถึงระดับมาตรฐานสากล ปัจจุบัน คือ ISO 9000/ISO 14000/ISO 18000 ด้วย

10) การศึกษาและสำรวจแหล่งพลังงาน เพื่อนำมาใช้มาก่อประโยชน์มากที่สุด อาทิ พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานกระแสลม พลังงานความร้อนใต้พิภพ ควรใช้พลังงานจากธรรมชาติมากที่สุด หลีกเลี่ยงการใช้น้ำธรรมชาติหรือใช้ให้อย่างคุ้มค่า หลีกเลี่ยงการใช้เครื่องปรับอากาศ

11) การจัดการสาธารณูปโภคพื้นฐาน ต้องคำนึงถึงขีดความสามารถขอบเขตในการรองรับปริมาณนักท่องเที่ยว (จำนวนนักท่องเที่ยว) โดยใช้หลักการสภาพแวดล้อม ขีดความสามารถการรองรับทางกายภาพและขีดความสามารถการรองรับทางสภาพแวดล้อม อาทิ น้ำประปา ไฟฟ้าขยะมูลฝอย ต้องมีแผนการจัดการที่ดีและเพียงพอต่อการใช้

12) การออกแบบสิ่งก่อสร้างสิ่งบริการอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยว (ที่จอดรถ ที่พัก การเดินทาง ร้านอาหารเครื่องดื่ม ห้องสุขา) ต้องกลมกลืนกับธรรมชาติสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมท้องถิ่นไม่เป็นสิ่งแปลกปลอมเข้าไปนึ่งการก่อสร้างควรคำนึงถึงความสะดวกของคน พิจารณด้วยควรหลีกเลี่ยงสิ่งต่างๆ เช่น การตัดต้นไม้เป็นสำคัญ ต้องคำนึงถึงกระแสน้ำจะไม่ก่อให้เกิดการพังทลายและไม่กีดขวางเส้นทางเดินของสัตว์ป่า

2.1 องค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ องค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้กล่าวไว้ 3 ประการ คือ Saisunee Singhatat (2012) ได้กล่าวไว้ว่า ประการที่ 1 การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพราะธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ หากธรรมชาติและระบบนิเวศได้รับผลกระทบจากการใช้ประโยชน์ในรูปแบบใดก็ตาม โอกาสที่ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะเสื่อมโทรมลงหรือถูกทำลายลงก็มีอยู่สูง การให้ความรู้ความเข้าใจหรือการสร้างจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนจึงเป็นสิ่งสำคัญ ประการที่สอง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวซึ่งมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบแรก โดยตรงเพราะนักท่องเที่ยวอนุรักษ์มักเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความปรารถนาหรือสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติในลักษณะต่าง ๆ และสภาพภูมิทัศน์ตามธรรมชาติตลอดจนธรรมชาติที่ยากลำบากต่อการเดินทางและทำหาย และประการที่สาม คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เพราะการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่นในระยะยาวมากกว่ากิจกรรมอื่นๆ การเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในรูปแบบต่าง ๆ จะช่วยให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม รูปแบบของการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ การลงทุนเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกขนาดเล็กที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่ำ การเป็นมัคคุเทศก์ การนำสินค้าที่เป็นศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้านมาขายแก่นักท่องเที่ยว และการจ้างงานในบริการอื่น ๆ เป็นต้น

2.2 รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีดังนี้ (Thai Encyclopedia for Youth. 2011)

2.2.1 การเดินเส้นทางธรรมชาติ เส้นทางธรรมชาติ (Nature trail) หมายถึง เส้นทางที่กำหนดไว้หรือแนะนำให้นักท่องเที่ยวเดินชมสภาพธรรมชาติของพื้นที่แห่งหนึ่งแห่งใด เช่น บริเวณป่าไม้ในอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ป่าชายเลน ป่าพรุ ทั้งนี้เพื่อมิให้นักท่องเที่ยวหลงทางหรือเดินสะเปะสะปะไปเหยียบย่ำทำลายพืชพรรณไม้ หรือได้รับอันตรายจากอุบัติเหตุ ตามเส้นทางเดินจะมีเครื่องหมายบอกทาง รวมทั้งมีป้ายแนะนำชื่อพรรณไม้ต่าง ๆ และสิ่งที่น่าสนใจที่ควรทราบในสถานที่นั้นมีการทำเส้นทางให้เดินได้อย่างสะดวกสบายพอสมควร และไม่เกิดอันตราย

2.2.2. การส่องสัตว์/ ดูนก เป็นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาพฤติกรรมของสัตว์ป่าและนกชนิดต่าง ๆ ในแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติของมัน โดยการมองจากกล้องส่องทางไกล การส่องไฟฉายในช่วงเวลากลางคืน และการถ่ายภาพบริเวณพื้นที่ซึ่งเหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า สวนสัตว์เปิดและอุทยานนกน้ำ รวมทั้งสถานที่บางแห่งซึ่งมีนกย้ายถิ่นตามฤดูกาลบินมาเกาะอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก

2.2.3. การสำรวจถ้ำ/ น้ำตก เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่นิยมกันมาก เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้เป็นจำนวนมากในประเทศไทย ส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาให้เดินทางเข้าถึงได้ไม่ยากนัก ถ้าเป็นลักษณะภูมิประเทศที่พบมากในบริเวณภูเขาหินปูน หากเกิดบริเวณชายฝั่งทะเลเรียกว่า ถ้ำทะเล ภายในถ้ำมักมีหินงอกหินย้อยสวยงาม หากเป็นถ้ำขนาดใหญ่อาจมีความยาวหลายร้อยเมตรภายในถ้ำก็ได้ และเป็นจุดดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวที่ต้องการเข้าไปสำรวจ หรือดูความงดงามของหินงอกหินย้อยภายในถ้ำ

2.2.4. การปีนเขา/ ไต่เขา เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่คนไทยส่วนใหญ่ยังไม่เคยชิน และเพิ่งจะเริ่มนำเข้ามาเผยแพร่โดยนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเมื่อไม่นานมานี้ การปีนเขา/ ไต่เขา ต้องอาศัยประสบการณ์เพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดอุบัติเหตุ นอกจากนี้ยังต้องมีเครื่องมือและอุปกรณ์ช่วย ปัจจุบันกิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทนี้มีทำกันบ้างตามหน้าผาชันบริเวณชายฝั่งทะเลสาบบางแห่งในภาคใต้ของประเทศ

2.2.5. การล่องแก่ง ลำน้ำบางสายที่มีแก่งหินพาดผ่านกลางลำน้ำ ทำให้น้ำไหลเชี่ยวมากเป็นพิเศษ หรืออาจมีโขดหินโผล่พ้นพื้นน้ำกั้นขวางทางเป็นตอนๆ ลักษณะเช่นนี้ทำให้เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวแบบผจญภัยที่เรียกว่า การล่องแก่ง (Rapids shooting) โดยนักท่องเที่ยวนั่งในเรือยางขนาดเล็กหรือบนแพไม้ไผ่ ล่องไปตามลำน้ำที่ไหลเชี่ยวกราก และพยายามหลบหลีกโขดหินต่าง ๆ ที่กั้นขวางอยู่ในลำน้ำ

2.2.6. การนั่งเรือ/ แพ ชมภูมิประเทศ เป็นการท่องเที่ยวแบบพักผ่อนสบาย ๆ ซึ่งเหมาะสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทยที่มีแม่น้ำลำคลองเป็นจำนวนมาก นักท่องเที่ยวได้ชมภูมิประเทศตามสองฝั่งลำน้ำ และสังเกตดูชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนตลอดจนศิลปวัฒนธรรมของสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ในท้องถิ่นนั้น ๆ การนั่งเรือชมภูมิประเทศยังครอบคลุมไปถึงการท่องเที่ยวในบริเวณอ่างเก็บน้ำทะเลสาบ และในท้องทะเลด้วย

2.2.7. การพายเรือแคนู/ เรือคยัค เรือแคนู (Canoe) และเรือคยัค (Kayak) เป็นรูปแบบของเรือพายที่นำมาจากต่างประเทศ เพื่อนำมาใช้ในการท่องเที่ยวตามลำน้ำ เป็นเรือพายขนาดเล็ก นั่งได้ 1-3 คน ตัวเรือใช้วัสดุที่คงทนแต่น้ำหนักเบา ไม่ลมนัดง่าย และพายได้ครองตัว คำว่า แคนู เป็นชื่อเรือ-พายของชนพื้นเมืองแถบทะเลแคริบเบียนในอเมริกากลาง ส่วน คยัค เป็นชื่อเรือพายของชาวเอสกีโมในทวีปอเมริกาเหนือ การพายเรือแคนูและเรือคยัคเป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมอย่างมาก ในขณะนี้ มีทั้งการล่องแก่งในลำน้ำ และการพายเรือชมทัศนียภาพตามชายฝั่งทะเล

2.2.8. การขี่ม้า/ นั่งช้าง การขี่ม้าหรือนั่งช้างเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่สร้างความสนุกสนานตื่นเต้นให้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้าไปชมสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติโดยเฉพาะ การนั่งช้าง ซึ่งเหมาะสำหรับการเข้าไปในบริเวณป่าอันเป็นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติของสัตว์ชนิดนี้

2.2.9. การขี่รถจักรยานชมภูมิประเทศ การขี่รถจักรยานชมภูมิประเทศให้ทั้งความเพลิดเพลินในการชมภูมิประเทศสองข้างทาง และการออกกำลังกายจึงเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมค่อนข้างมาก โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวในวัยหนุ่มวัยสาว ปัจจุบันมีรถจักรยานที่ออกแบบให้ขี่ขีได้คล่องแคล่วและเบาแรง เหมาะสำหรับการเดินทางในระยะไกล และการเดินทางขึ้นลงตามลาดเขา เรียกชื่อรถจักรยานดังกล่าวว่า รถจักรยานเสือภูเขา

2.2.10. การกางเต็นท์นอนพักผ่อน การกางเต็นท์นอนพักผ่อนเป็นกิจกรรมที่นิยมทำกันในบริเวณอุทยานแห่งชาติหรือในสถานที่ซึ่งจัดสิ่งอำนวยความสะดวกไว้ให้โดยเฉพาะ เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวซึ่งนักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับธรรมชาติอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตอนกลางคืนอาจมีกิจกรรมอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น การส่องสัตว์ การสังสรรค์รอบกองไฟหรือการเล่นแคมป์ไฟ (Campfire) การดูดาวการดำน้ำในน้ำลึกอาศัยเครื่องมือช่วยการหายใจเป็นถังออกซิเจนขนาดเล็กผูกติดไว้กับผู้ดำน้ำ เป็นวิธีการดำน้ำที่เรียกชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า Scuba Diving กิจกรรมวินด์เซิร์ฟ (Wind Surfing) เป็นกิจกรรมทางน้ำที่ให้ความสนุกสนานตื่นเต้น ตลอดจนความพึงพอใจความสามารถของตนเองในการบังคับที่เล่นวินด์เซิร์ฟได้บริเวณที่เหมาะสมสำหรับกิจกรรมนี้ควรเป็นแหล่งน้ำที่กว้างโล่ง มีกระแสลมแต่ไม่ปั่นป่วน (Turbulence) รอบข้างมีสภาพภูมิทัศน์ที่สวยงาม

สรุปและข้อเสนอแนะ

ปรากฏการณ์ในสภาพปัจจุบันที่เป็นอยู่เขตป่าสงวนแห่งชาติด้านสภาพธรรมชาติหรือนิเวศวิทยา ที่มีลักษณะทางกายภาพที่โดดเด่น ได้แก่ พีชพันธ์ แม่น้ำ ธรณีวิทยา ประเภทสัตว์ ด้านสังคมวัฒนธรรม ของผู้คนที่อยู่กับธรรมชาติหินหนามหน่อ ในป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อมี 19 หมู่บ้านที่ได้รับความ รับผิดชอบคุ้มครองป่าสงวนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มหมู่บ้านคือ กลุ่มบ้านดู่, กลุ่มบ้านชะยุ, กลุ่มบ้าน หนองปิง และกลุ่มบ้านหนองม้า ประกอบด้วย กลุ่มไท-ลาว : ชนเผ่าผู้ไท, ไย้และกะเลิง ชนเผ่ามอญ- ชะแม, ชนเผ่ามะกอง ตริชนเผ่าผสม-จ๋อน, สะลาและอื่นๆ สำหรับการท่องเที่ยวที่ปรากฏอยู่ป่าสงวน แห่งชาติหินหนามหน่อในปัจจุบันเพื่อเข้ามาเยี่ยมชมธรรมชาติแบบดั้งเดิม ผู้ที่มาร่วมชมสามารถ เดินทางตามเส้นทางที่ได้กำหนดไว้ เช่น การเดินสำรวจถ้ำ การท่องเที่ยวในรูปแบบปั่นจักรยาน และการ ท่องเที่ยวในรูปแบบขับซิ่งรถมอเตอร์ไซด์ การพักอาศัยร่วมกับชุมชนท้องถิ่น การเรียนรู้วิถีชีวิต การ เป็นอยู่ของประชาชนที่ดำรงชีวิตที่อาศัยอยู่กับป่าโดยตรงและยังเป็นการสร้างรายได้ในชุมชนพร้อมทั้ง ทำให้เกิดคุณค่าร่วมกัน ดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าสงวนแห่งชาติอย่างมั่นคงยั่งยืน ต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- Camille Noémie, Zoé Coudrat. (2015). "Singing Patterns of White-Cheeked Gibbons (Nomascus sp.) in the Annamite Mountains of Laos". *International Journal of Primatology*, 36(4) · August 2015.
- Duckworth J.W., Salter R.E. & Khounbolin K. (Edits). (1999). *Wildlife in Lao PDR: 1999 status report*. Vientiane: IUCN-The World Conservation Union/Wildlife Conservation Society/Centre for Protected Areas and Watershed Management, xiv + 275 pp
- J. L. Walston and M. D. Vinton . (eds.) (1999). *A Wildlife and Habitat Survey of Hin Namno National Biodiversity Conservation Area and Adjacent Areas, Khammouane Province, Lao PDR*. WWF Lao Project Office and WCS Lao Program, Vientiane.
- Jenkins P. D., Kilpatrick C. W., Robinson M. F., Timmins R. J. (2005). "Morphological and molecular investigations of a new family, genus and species of rodent (Mammalia: Rodentia: Hystricognatha) from Lao PDR". *Systematics and Biodiversity*. 2005;2:419–454. doi: 10.1017/S1477200004001549.
- Luu, Q.V., Calame, T., Bonkowski, M., Nguyen, Q.T. & Ziegler, T. (2014). "A new species of Cyrtodactylus (Squamata: Gekkonidae) from Khammouane Province, Laos". *Zootaxa*, 3760 (1), 054–066.
- Meijboom M., Ho N. L. (2002). *Flora and Fauna of Phong Nha-Ke Bang and Hin Namno*. Published by WWF-LING Project, 151 p.

- Ministry of Natural Resources and Environment. (2011). *National Environmental Action Plan, 5 years, 2nd Year, 2011-2016*. Vientiane Capital: Lao People's Democratic Republic.
- Ministry of Natural Resources and Environment. (2011). *Tourism development strategy, Hin Nam National Forest Reserve, Ministry of Tourism*. Khammouane District: Lao People's Democratic Republic.
- Saisunee Singhatat. (2012). *Ecotourism*. [Online] <http://www.highlightthailand.com> [23 November 2016]
- Social Economic Development Strategy. (2016). *Social Economic Development Strategy 2016 - 2020 Ministry of Agriculture*. Vientiane Capital: Forest. Lao People's Democratic Republic.
- Sukhothai Thammathirat Open University. (2002). *Tourism Resource Management, Unit 1-7*. Bangkok : Sukhothai Thammathirat Open University. [in Thai].
- Thai Encyclopedia for Youth. (2011). *Ecotourism*. [Online] <http://Kanchanapisek.or.th>. [24 November 2016]
- Timmins, R. J. and Khounbolin, K. (1996). "A Preliminary wildlife and habitat survey of Hin Namno National Biodiversity Conservation Area, Khammouane Province, Lao PDR". *The Wildlife Conservation Society, Vientiane*.
- Wimon Jirophan, Prachid Sakunphat and Udom Cherykeewong. (2005). *Ecotourism*. Bangkok : Star Light. [in Thai].
- Woxvold, I. A., J. W. Duckworth and R. J. Timmins. (2009). "An unusual new bulbul (Passeriformes: Pycnonotidae) from the limestone karst of Lao PDR". *Forktail* 25: 1–12.